

monarchiás hangulatáról szól. Relikviákról, amelyek talán a császárkori boldog békeidők légkörét idézik. Szauer remekül akklimatizálódik ehhez a félig gyökeres, félig képzelt, az ő festésében zavartalan világhoz.

Pedig egyébként lenne oka a feszélyezettségére. Ugyanis hasztalan állít édesbús kedélyébe hetvenannyi tárgyat, ha a rejtjeles krónika kulcsa, az önmagát közlő alany – éppúgy, ahogy az átsuhanó lényeg – egyremásra kimarad a históriából. Meglehet, ez az eklipszis, a személyiség elhalványítása termékeny állapot a krónikás számára. Aki egy kor fölcsípett ereklyéin és a köréjük vont jelenségeken megindulva, a stílus töretlen folyamatosságával képes egészen belevenni az olvasót abba a keretbe, amelynek ő maga voltaképpen honvágyas szemlélője csupán.

Hol nyeli el a krónikásnak tartást adó külsődleges látásmód a költőt? Ott, ahol lelki visszhang, szimbólumerő, belső titok, új képzet sehogy sem akar kiválni a restaurált milióból. „Az óceánról még mi mondható?” „A padláson volt, kissé nagypapás, / más érdekes nincs tán e börtökon...” Az efféle (nem is pár nélküli) passzusok, melyekben a dolgok „csak őrzik némán belső lényegük”, bizony egy száraz író szavai.

Szauer korábról ismerős jegyeit, a csendes, borzongató szürrealizmust, az arányok játékát, a szokványt megingató groteszket azonban még ez a szárazság sem

kendőzheti el teljesen. Hiába helyez maga elé mesterséges dolgokat, zárt formájú apróversei között akad néhány, amely az eredőjéül szolgáló élményt játszi könnyedséggel teremti költészetté. „De mit mondana egy mohos faág, / ha úgy láthatnánk, mint a kisbabák, / ha képzetünk nem lenne még vele, // ha nem bélelné emlék, tér, idő, / csak volna, mert a semmiből kinő – / egy percre feltárlna lényege?” (*Rácsodálkozás*). „[...] a réten túl a Göncöl, és vele / az égi gömb jár, jól bevált toposz – // a vértelennek mondott szűk világ / nem gömb a gömbben? Gömböknek sora? / A nézőpontot rejtik messzi fák, / csak egy a végtelen, az út oda” (*Látzatok*). Megzenésített filozófia, lanton kipengetett lételmélet. Ahogy a lantos föl-fölnéz a természetre, ahogy engedi lelkén át-zúgni a véges vagy a végtelen Egyetemet, az maga a megélelt költészet. Minek ide szentimentális krónika?

KELEMEN LAJOS

(*Parnasszus Könyvek, Budapest, 2005, 110 oldal, 980 Ft*)

SZEGEDI KOVÁCS GYÖRGY:

Pompeji mozaikok

Szegedi Kovács Györgynek immár a negyedik kötete látott napvilágot. De talán nem tévedek, ha ennek ellenére

azt mondom, korábbi kötetei nem nevezhetők olyan kiemelkedő gyűjteményeknek – valamennyi érdemük ellenére sem –, melyek valóban elismertté tették volna szerzőjüket. Annak ellenére van ez így, hogy kétségtelenül tartalmaztak olyan alkotásokat, amelyek tanúbizonyságot tettek tehetségéről és sejtették az egyedi karakter megbúvó körvonalait, a kontúrok azonban nem rajzolódtak ki kétségbevonhatatlan meggyőző erővel. Persze a mai magyar versdömpingben amúgy sem elegendő színvonalas, lélegző verseket írni, hiszen azokból akad épp elég. Ahhoz, hogy valaki kitűnjön költészetével, többre van szükség: éles a határvonal a jó és a kiemelkedő között.

Miben nyújt újat e kötet korábbi könyveihez képest? Erről érdemes beszélni. Szegediről, akárcsak korábban, most is első olvasatra kiderül: vallásos költő. Gondolatainak, érzéseinek fundamentuma a Biblia Istennel való kapcsolata, amely szerencsére nem steril, életidegen képekben, hanem egyre inkább az élet- és izzadságszagú hétköznapi apró mozaikjaiban, vívódásaiban, egyszerű, csupasz merengéseiben ölt testet. Visszatér a gyermekkori megmagyarázhatatlan emlékeinek feldolgozásához, amiket könnyen állít párhuzamba a mával, hiszen a kérdések soha nem változnak, csak mi magunk.

Furcsa számadás ez, megfoghatatlan, kikutathatatlan törekvés az őszinteség esszenciája felé. Ahogy *Bíbor-hísvét* című költeményében írja: „Bíbor lepel rejti / elhengerített kőszívünk / Öregasszony / hófehér csontos keze / a világ, / csak szentek / ne legyetek?”.

De a lírán belüli teológia mégiscsak veszélyes dolog. A vallás mint halottá tett eszköz, kiüresített forma, ideológiai frázis jelenik meg leggyakrabban a modern költészetben, nagyban hozzájárulva ahhoz, hogy a még tartalommal, jelentéssel bíró szavak is kiüresedjenek, ijesztővé váljanak. Ennek oka kétségtelen: a hittel átítatott költészet néhány megbecsülésre érdemes kivételtől eltekintve semmi újat, személyre szabottat nem mutat fel.

A mindennapok kérdéseit általánoságokban, elméleti szinten válaszolja meg, Istent elérhetetlen, hideg űrbe helyezi, akinek kizárólag szigorú kontroll-funkciója van. A pátoszos szintre sekélyesedett, egyszerűen csak az értékrendiséghez és öndefinícióhoz használt, nem pedig az individuum igazságkeresésének eszközéül szolgáló verselés pedig a legkevésbé sem hiteles. A költő versmotívumai már korábban is megvolt a határozott szándék az eleven, őszinte ábrázolás, a megüresedett formákkal történő szakítás iránt, de ez a törekvés régebbi köteteinél még nem billentette el határozott irányba a mérleg nyelv-

vét. A szakrálisnak a profánban törté-
nő átsejlése, átdimenzionálódása, az
erőszakmentes istenélmény azonban,
úgy látszik, lírájában mára megerősö-
dött. Ez vélhetően annak tudható be,
hogy verseiben gyengült a középutas,
az elfogadott fogyasztható irodalom-
hoz való hűzés; úgy tűnik, most veszi
kezdétét a rendelkezésére álló nyelvi
eszközök tudatos mozgósítása, a saját
hang keresése, felvállalása, amely
megmutatkozik abban is, hogy ko-
rábban túlbonyolított képei egysze-
rűsödni, csiszolódni látszanak, elma-
radnak a felesleges, funkció nélküli
frázisok, görcsök.

A *Pompeji mozaikok*ban már sok-
kal dinamikusabban határozza meg
verseinek atmoszféráját a szinte kacér-
kodó ironizálás (a két kifejezés ellent-
mondásosnak tűnő párosítása nem
véletlen), az egyszerű szerkezetekben
testet öltő kohéziós erő, a „sebszagú”
láttatása annak, amiben hisz és amiből
táplálkozik. Szegedi távolodni látszik
a konvencióktól, a megfelelni akarás-
tól, a „verskészítéstől”, s önmaga felé
orientálódik. Könyvének fő erénye,
hogy híján van a mesterkéeltségnek, s a
korábbi kis amplitúdóval szemben
már kevésbé monoton világot teremt
(ez vélhetően köszönhető Román
Károly szerkesztői munkájának is).
Úgy tűnik, a *Pompeji mozaikok* nagy
lépés a helyes irányba.

CSEPREGI JÁNOS

(*Ráció Kiadó, Budapest, 2005,*
91 oldal, 1500 Ft)

BOHDAN ZADURA:

Éles határok

„Bohdan Zadura tavasszal megjelent
verseskötete igen régi tartozása volt
a magyar műfordítás-irodalomnak.
[...] Már a '80-as évek közepén min-
denki azt mondogatta a magyaror-
szági polonista körökben: szörnyű
botrány, hogy Zadurának még min-
dig nincs magyar nyelvű könyve.
Ezen a húszéves botrányon változ-
tattunk, és végre-végre megjelenhe-
tett” – mondta Zsille Gábor, Zadura
egyik magyar fordítója a Kossuth
Rádió 2005. augusztus 22-én el-
hangzott, nemzetiségi irodalmakról
szóló adásában.

Szavaihoz nem fér kétség: a len-
gyel Zadura szoros kapcsolatban áll
a magyar kultúrával, hiszen hatéko-
nyan részt vesz a magyar irodalom
lengyelországi népszerűsítésében.
Több jelentős magyar művet fordít-
ott lengyelre, köztük Madách Imré-
től *Az ember tragédiáját*, Babits Mi-
hálytól a *Jónás könyvét*. A magyar
kultúra iránti elkötelezettségéről
mindemmellett számos magyar vonat-
kozású verse is tanúskodik. Nem vé-
letlen, hogy 2003-ban Zadurát a
Magyar Köztársaság Lovagkereszt-
jével tüntették ki.

Bohdan Zadura 1968-ban, az Új
Hullám nemzedék képviselőjeként
kezdte költői pályafutását. Ez a cso-
portosulás arról volt nevezetes, hogy
semmilyen politikai irányzat mellett